

פיינשטיין דבורה ודניאל

השאיפה להתיישבות חקלאית היא בגנים של משפחת פיינשטיין עוד מזמן אבי סבנו שמואל, שעלה מרוסיה ב-1883, והיה בין מקימי "בית יהודה", (ברמת'ניה שבגולן). סירובו של מושל מחוז קונייטרה לרשום את הקרקע בטאבו על שם המתישבים, אילץ אותם לשוב לצפת ב-1887. ב-1888 הקים סבנו אהרון יליד צפת, אגודה להתיישבות שרכשה בהדרגה -4000 דונם בכיר א-שגום, כפר ערבי במעלה הרי הגולן הצופה פני הכינרת. ב-1896 התיישבו כמה משפחות ובהן אבי סבי שמואל, משפחת סבי (רבקה ואהרון) במקום החדש וקראוהו "בני יהודה". אבי, יליד צפת ב-1899, גדל כילד ב"בני יהודה". תנאי החיים הקשים במקום והיעדר מוסד ציוני שייקח על עצמו מחויבות לתמיכה, התישו את כוחם המתיישבים ואילצו אותם לנטוש את המקום שנעזב סופית ב-1912.

אבי, כנער מתבגר קיצץ את פאותיו ויצא לחפש עבודה כדי לסייע לפרנסת המשפחה שהתיישבה בג'עונה (שבשכנות לראש פינה). מראש פינה עבר לעבוד בשדות החווה במגדל, במטעי השקדים של פוריה, ולבסוף קיבל תפקיד בקואופרציה במרחביה כמנהל עבודה. מרחביה היוותה לצעיר מרמת הגולן שחלום ההתיישבות לא הרפה ממנו, שער למסעות היכרות ברחבי הארץ והזדמנות להיכרות עם נציגי המוסדות המיישבים. עם תום מלחמת העולם וכשאחיו הצעיר – מרדכי לצידו, גיבש סביבו דניאל בן ה-19 קבוצת צעירים שביקשה להקים יישוב חקלאי לחיי קבע. הרצפולד שעמד בראש "המרכז החקלאי" הציע את הר כנען אבל המקום לא נראה מתאים ונדחה על ידי הקבוצה. שוב הציע הרצפולד לבחור בין דילב, מוצא וקלנדיה. אבא וחברו יהודה נסעו לבחון את ההצעות. בכואם לקלנדיה לאחר נסיעה בדיליג'נס מירושלים סיפר אבא: "נגלה לעינינו מישור רחב ידיים מוקף הרים. האוויר צלול ונעים, הכביש תקין במידה הנחוצה להוביל את התוצרת החקלאית לשוקי ירושלים, הרי זה עמק-זרעאל של ירושלים!"

בדצמבר 1919 עלתה קבוצת החלוץ לקלנדיה, שם שכרו בית למגורים ורכשו סוס ועגלה להובלת מים בחביות. ראשית עבודתם הייתה בסיקול אבנים הפזורות בשדה. כשהוכשרו חלקות ראשונות הוחל בגידול ירקות וביעור הגבעות בעצי אורן. למרות נוף השדות המעובדים, היו שהתנגדו להקמת יישוב חקלאי באזור זה. לטענת מנחם אוסישקין, שהיה נשיא הקרן הקיימת לישראל, ראוי להקים במקום זה הסמוך לירושלים בתי מלון ומרגוע. לא כך חשבו המתיישבים. אותם אלה שעסקו בהכשרת הקרקע חיו שנים אחדות כרווקים בקומונה ונאחזו במקום בעקשנות שהכריעה את כל המתנגדים.

ב-1925 הפכה הקבוצה ל"מושב עובדים", שהיה כלשון התקופה ההגשמה של "המשק המשפחתי", והוחל בבניית בתי מגורים ומבני משק, לקראת המעבר לעיבוד כל יחידה בידי משפחה בחיי קבע. נוף ההרים שהקיפו את המושב הצעיר, עורר את ההשראה שבפסוק: "וירד הגבול עטרות אדר אל ההר אשר מנגב לבית חורון תחתון" (יהושע, י"ח 13), ויקרא שם המקום "עטרות". באותם ימים, כשיכול היה אבא לומר על עצמו: אני מעטרות הנני, נפגש לראשונה עם אימא.

אימא, דבורה בת בתיה וצבי סייביץ', ילידת 1903 בעיירה קונוטופ שבאוקראינה, גדלה בבית ציוני דתי אמיד. האווירה בבית הייתה ספוגה ערגה לציון וירושלים, כמשאת נפש, והשפה העברית בסגנון התנ"ך הייתה שפת הדיבור בבית. רק טבעי היה הדבר שאימא תמצא את דרכה

לחוגים הציוניים, וכך הצטרפה ל"חבורת הדרום" שעלתה לארץ ב-1923. ראשית עבודתה בארץ הייתה בפרדסי ראשון לציון ורחובות, ואחר כך עברה לתל אביב, שם קיבלה עבודה במטבח הפועלים שברחוב ברנר.

מטבח הפועלים, היה מקום המפגש לצעירים, מהם כאלה ששיככו את רעבונם בצלחת מרק וכאלה שבאו לחפש עבודה. אבא דניאל היה מגיע למקום, בימים שעסק בענייני המושב ב"מרכז החקלאי", ושם נפגש עם אימא. הפגישות הוביל בסופו של דבר את אימא ואבא אל מתחת לחופה בקרב קרובי משפחה בתל אביב, ומהחופה הוליכה הדרך אל הלול בעטרות, בטרם ניבנה בית המגורים.

כמי שהיה ראש הקבוצה, החל אבא לטפל בענייני המושב: עם מנהל המשרד הארץ ישראלי של ההסתדרות הציונית, הד"ר ארתור רופין בעניין תקציבים, עם אברהם הרצפלד שעמד בראש המרכז החקלאי, בעניין הרחבת המושב, ועם מנחם אוסישקין בנושא רכישת אדמות נוספות. כבן הארץ שהשפה הערבית שגורה בפיו, קשר קשרים עם ערביי הסביבה שהיו טובים לרכישת

אדמות, אך חשובים לא פחות להשגת ידיעות בנושאים ביטחוניים ומדיניים. פעילות זו הביאה אותו לקיים פגישות רבות עם ראובן שילוח, ומשה שרת. כמיהתו לראות את אדמות ביר א-שגום שבבעלות משפחות "בני יהודה" הביאה אותו לפגישות ודיונים בנושא זה עם יו"ר

"הועד הלאומי" יצחק בן צבי, שהולידו ידידות עמוקה ביניהם. הטיפול בצרכי הביטחון של היישוב הקטן והמבודד, הביא את אבא אל הקשר הרצוף עם מפקדי ארגון ה"הגנה" בירושלים. כך אירגן אבא את השמירה במושב, במיוחד בימי המאורעות של 1936-39. המתבן שלנו הפך להיות מקום המסתור לנשק הבלתי חוקי של המושב. בד בבד, לא זנח אבא את המשק, שאותו הקימו הוא ואימא - רפת גדולה עם פרות הולנדיות, מטע עצי פרי, ולול מטילות.

הקשר של אימא עם הוריה שנותרו באוקראינה נמשך עד שפרצה מלחמת העולם השנייה. את סבא, שלא זכינו להכיר פנים אל פנים למדנו להכיר דרך המכתבים. הוא היה כותב מכתבים בעברית צחה ובכתב פנינים "לנכדתי בארץ השמש" כשכל מעייניו נתונים בשירי הלל למשאת נפשו - ארץ ישראל. כל זה נקטע כשירדה חשכת השואה על רוסיה ואוקראינה.

את הבית שלנו ניהלה אימא. בחריצותה ובטוב טעמה, זכור לנו בית ילדותנו כבית לתפארת במושב. הוילונות הרקומים, מעשה ידיה, קישטו את הבית. דברי המאפה היו תמיד מוכנים לקבל פני האורחים הרבים שהגיעו לביתנו, אם מתוך קשרי הידידות שטיפחה אימא, או כבית ועד לפגישות של אבא בענייני ציבור, באווירה טובה ונעימה.

לאחר פינוי עטרת במלחמת העצמאות, הקמנו מחדש את בית המשפחה בבני עטרות, כמסורת הבית שבו גדלנו בעטרות. שתי בנות אנו: הבכורה בתיה נישאה לבן באר טוביה כממשיכה במושב, והצעירה עמליה נישאה לבן דגניה ב' והייתה מורה בבית החינוך האזורי בעמק הירדן, בדור ההמשך 6 נכדים ו-13 נינים לדבורה ודניאל פיינשטיין.

בתיה שמעוני, עמליה אגין